

Medgyesy S. Norbert

Magyarország története 1703–1848 között

BA- és osztatlan tanárképzés előadás, PPKE BTK Újkori Történeti Tanszék, Piliscsaba, 2015. tavasz;
Szerda, 10.15–11.45, Ambrosianum 303.

BBNTÖ20400

TÉTELEK:

1. A Szent Korona-tan és a Regnum Marianum-eszme a barokk kori Magyarországon. A hungarus-tudat.
2. A Rákóczi-szabadságharc (1703–1711) előzményei, főbb politikai és katonai eseményei, országgyűlései és diplomáciai vonatkozásai. A szatmári béke pontjai és eredményei.
3. A Kárpát-medence etnikai viszonyainak (németek, szlovákok, rutének, románok, horvátok, szerbek) megváltozása a XVIII. században.
4. A XVIII. század magyar kormányzati újításai 1723-tól a végrehajtás és a bíraskodás területén. A törvényhozás szerkezete és működése.
5. A nemesség a XVIII. században és a reformkorban (rétegek, életmód, építkezések). A nemesi vármegye szerkezete és működése.
6. Mária Terézia és a rendek kapcsolata: az 1741., 1751. és 1764–1765. évi országgyűlés előzményei, vitái, törvényei és következményei. A vámrendelet.
7. A jobbágyság helyzete a XVIII. században, felkelések, Mária Terézia (1767) és II. József (1785) jobbággyokkal kapcsolatos intézkedései.
8. A felvilágosult abszolutizmus eszmei háttere: a felvilágosult abszolutizmus fogalma, kialakulásának okai, rendszere és európai párhuzamai; az eszmerendszer képviselői a bécsi egyetemen és az udvarban.
9. Mária Terézia oktatás- és egyházpolitikája: iskolák, könyvtárak és főbb nyomdák a XVIII. században; oktatási rendelet; új egyházmegyék.
10. II. József egyeduralma, bel- és egyházpolitikája.
11. II. Lipót uralkodása, a magyar nemesi mozgalom és az 1790–1791-es országgyűlés; Ócsai Balogh Péter alkotmányterve; a jakobinusok összeesküvése és kivégzése.
12. A magyar nemesi felkelés. Előzmények: az 1802–1808 közötti insurrectiók; Berzeviczy Gergely programja; az 1809. évi insurrectio lefolyása, a győr-kismegyeri csata értékelése és a dunántúli hadjárat. A napóleoni háborúk hatása a magyarországi gazdaságra.
13. Gróf Széchenyi István ifjúkora, katonaévei és fellépése, eszmerendszere és programja *írott művei* alapján.
14. Széchenyi István gróf *gyakorlati* alkotásai és ezek összefüggései. Széchenyi munkatársai. Az 1825–27-es és az 1830-as országgyűlés eseményei.
15. Kossuth Lajos fellépése és programja. A Széchenyi–Kossuth vita tézisei és eseményei. A reformországgyűlések. A diéták előzményei, vitái, döntései és azok végrehajtása. Jeles személyiségek és munkásságuk az országgyűléseken. Az Ellenzéki Kör, majd az Ellenzéki Párt és programja; a Konzervatív Párt létrejötte és programja. Az utolsó rendi országgyűlés története. Az *Ellenzéki Nyilatkozat*.
16. A reformkor művelődése és a kulturális élet keretei: zeneélet, színház, irodalom, képzőművészet. A magyar nyelv ügye a diétákon.
17. Az 1848. márciusi forradalom eseményei, vezetői Pozsonyban és Pesten; az 1848-as áprilisi törvények intézkedései, kiváltképp: közjogi helyzet, népképviselőt, jobbággyfelszabadítás. A Batthyány-kormány működése.

18. Az 1848–1849-es szabadságharc főbb eseményei: az őszi, a téli, a tavaszi (részletesen!) és a nyári hadjárat csatái. Váci kiáltvány, olmützi alkotmány, trónfosztás és európai háttere. A főbb magyar és osztrák hadvezérek.

Kötelező forráskiadások:

- *Recrudescunt diutina inclytae gentis Hungariae vulnera...* Nagyszombat, 1704. Megújúlnak a ditsőséges magyar nemzetnek régi sebei, és hazánk megsebesült szabadságának mostoha kézzel ennyiszor enyhítettetett sebhelye... Nagyszombat, Debrecen, 1704. In: Ráday Pál iratai I. 1703–1706. S. a. r.: Benda Kálmán–Esze Tamás–Maksay Ferenc–Pap László. Bp. 1955–1961. 92–110; emellett: facsimile kiadás.
- A Rákóczi-szabadságharc. Szerk. R. Várkonyi Ágnes–Kis Domokos Dániel. Osiris Kiadó, Bp. 2004. (Nemzet és Emlékezet sorozat) kötetből: 34–35., 43., 44–45., 73–74., 95–110., 123–198., 228–234. R. *Várkonyi Ágnes*: II. Rákóczi Ferenc államáról (513–544.)
- Magyar történeti szöveggyűjtemény II/2. kötet, 1526–1790. Szerk. Sinkovics István. Bp. 1968. 804–816, 970–999, 1030–1044, 1065–1068.
- Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor. Osiris, Bp. 2006. 110–339. (Reformkori források)
- *Széchenyi István*: Hitel. Pest, 1830. Reprint: Bp. 1979.
- Az 1847/1848. évi országgyűlési törvényczikkek. AKV / Maecenas, Bp. 1988. (Facsimile)
- *Görgey Artúr*: Életem és működésem Magyarországon 1848-ban és 1849-ben. Európa Kiadó, Bp. 1988. Más kiadás: Magyar Nemzeti Múzeum, Bp. 1990.

Az előadások jegyzetei

Kötelező tanulmányok:

- *Ács Zoltán*: Nemzetiségek a történelmi Magyarországon. Kossuth Kiadó, Bp. 1984. (A korszakunkra vonatkozó részek tanulandók minden népcsoportból!)
- *Barta János ifj.*: A tizennyolcadik század története. Pannonica, Bp. 2000.
- *Barta János ifj.*: A felvilágosult abszolutizmus. In: Egyetemes történeti tanulmányok X. Orosz István közreműködésével szerkesztette: Tokody Gyula. KLTE Debrecen, 1976. 3–27. (A kari Bibliothecában különnyomatként olvasható!)
- *Bartoniék Emma*: A magyar királykoronázások története. Az Akadémiai Kiadó Reprint Sorozata, (eredetileg: A Magyar Történelmi Társulat kiadása), Bp. 1987. 107–111, 174–178.
- Franciák Magyarországon, 1809. (I–II. kötet) A Győri Mediawave Fesztivál keretében 2009. április 29–30-án megrendezett nemzetközi tudományos konferencia előadásai. (Mediawave Konferenciák IV.) Szerk. Bana József–Katona Csaba. Győr Megyei Jogú Város Levéltára–Magyar Országos Levéltár–Mediawave Közalapítvány, Budapest–Győr, 2010–2012.
- *Hermann Róbert*: 1848–1849. A szabadságharc hadtörténete. Korona, Bp. 2001.
- Magyarország története a 19. században. Szerk. Gergely András. Osiris, Bp. 2005. 1–276. (különösen: 191–276.)
Ugyanez a kötet más cím alatt, korábbi kiadásban: 19. századi magyar történelem (1790–1918). Szerk. Gergely András. Korona Kiadó, Bp. 1998. 1–289. különösen: 197–289.

- *Németh László*: A Regnum Marianum állameszme. In: Regnum Egyháztörténeti Évkönyv 1940–41. 223–292.
- *Szijártó M. István*: A diéta, a magyar rendek és az országgyűlés 1708–1792. Osiris Kiadó, Bp. 2005. (az 1741., 1751. és 1764–1765. évi országgyűlésről)
- *Veress D. Csaba*: Napóleon hadai Magyarországon 1809. Zrínyi Kiadó, Bp., 1987. 110–165.

Ajánlott feldolgozások:

- *Gergely András*: A nemzeti ébredés kora, 1791–1848. Kossuth Kiadó, Bp. 2009.
- *Kosáry Domokos*: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983.
- *Mészáros István*: A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 996–1996. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1996.